จิตสาธารณะ: คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องปลูกฝังลงในจิตสำนึกของเยาวชนไทย

วริศนันท์ เดชปานประสงค์[1*], มนูญพงศ์ ชัยพันธุ์[2], สุรศักดิ์ ปาเฮ[3]
และ ฤทัยกานต์ อ่อนละออ[4]
[1,2,3,4] อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ สถาบันสารสาสน์เทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ
*Corresponding author e-mail: yingchol0909@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) 26 สิงหาคม 2567
วันที่รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) 6 มีนาคม 2568
วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 9 มีนาคม 2568

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เห็นความสำคัญของจิตสาธารณะและแนวทางในการปลูกฝังจิตสาธารณะให้แก่เยาวชนไทย ซึ่งการมีจิตสาธารณะเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องปลูกฝังในจิตสำนึกของเยาวชนไทยอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างสังคมที่มีคุณธรรมและจริยธรรมที่เข้มแข็งและยั่งยืนในอนาคต โดยแนวทางการปลูกฝังจิตสาธารณะให้เยาวชนไทยประกอบด้วย:1) การกระตุ้นจิตสำนึกจิตสาธารณะ ได้แก่ การสร้างความคิดเชิงบวกเกี่ยวกับการมีจิตสาธารณะด้วยการนำเสนอผลดีที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติเป็นผู้มีจิตสาธารณะด้วยการให้เห็นผลที่เกิดขึ้นต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติและโลกด้วยสื่อ แหล่งเรียนรู้ สถานการณ์จำลองและสถานการณ์จริง 2) การให้เยาชนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมจิตสาธารณะที่สอดคล้องเหมาะสมกับวัย ความถนัดและความต้องการของเยาวชนอย่างแท้จริง หรือให้เด็กและเยาวชนได้วางแผนกำหนดกิจกรรม หรือโครงการที่ต้องใช้ความเสียสละร่วมกัน และลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามที่วางแผนไว้โดยมีผู้ใหญ่หรือครูเป็นผู้คอยให้คำปรึกษาหารืออย่างใกล้ชิด และ 3) การให้เด็กและเยาวชนได้ร่วมกันประเมินผลความสำเร็จหรือผลลัพธ์ที่ได้จากการปฏิบัติกิจกรรมสาธารณะ ร่วมกันวิพากษ์ข้อดีและข้อจำกัดของการดำเนินการเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นจิตสาธารณะ

คำสำคัญ : จิตสาธารณะ การปลูกฝังจิตสาธารณะ จิตสำนึกของเยาวชน

PUBLIC MIND: A DESIRABLE CHARACTERISTIC THAT MUST BE INSTILLED IN THE CONSCIOUSNESS OF THAI YOUTH

Warisanan Dechpanprasong[1*] , Manoonpong Chaiyaphan[2], Surasak Paje[3]
and Ruthaikan Ornla-or [4]
[1,2,3,4] Lecture, School of Education and Arts Teachers,
Sarasas Suvarnabhumi Institute of Technology

Abstract

This article aims to show the importance of public consciousness and the approach to instill public consciousness in Thai youth. Public consciousness is an important thing that must be continuously and effectively instilled in the consciousness of Thai youth in order to create a society with strong morality and ethics that is sustainable in the future. The approach to instill public consciousness in Thai youth consists of: 1) Stimulating public consciousness, including creating positive thoughts about public consciousness by presenting the good results that arise from practicing public consciousness by showing the results that occur to oneself, family, community, society, country and the world through media, learning resources, simulations and real situations. 2) Allowing youth to practice public consciousness activities that are truly appropriate for their age, abilities and needs, or allowing children and youth to plan activities or projects that require joint sacrifice and to practice activities as planned with adults or teachers providing close consultation and discussion. 3) Allowing children and youth to jointly evaluate the success or results of practicing public consciousness activities, jointly criticizing the advantages and limitations of the implementation in order to improve the practice of public consciousness activities.

Keywords: Public Consciousness, Instilling Public Consciousness, Youth Consciousness

ความเป็นมา

ในปัจจุบัน โลกกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วด้วยการเติบโตทางเทคโนโลยีที่ก้าวกระโดด สังคมโลกได้เข้าสู่ยุคดิจิทัล หรือ “ศตวรรษที่ 21” ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้ส่งผลกระทบต่อทุกมิติของสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อเด็กและเยาวชนในวัยเรียน ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี โดยเฉพาะเทคโนโลยีดิจิทัล ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตของผู้คนอย่างชัดเจน แต่ในขณะเดียวกัน ก็ได้นำมาซึ่งปัญหาหลายประการ เช่น ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สังคม การแข่งขันที่สูงขึ้น และความเห็นแก่ตัวที่เพิ่มขึ้นในสังคม ตามที่พิลารัตน์ สังเกต, มนูญพงศ์ ชัยพันธุ์ และ มานิตย์ ชัยพันธุ์ (2566) กล่าวไว้ว่า ความเจริญทางด้านเทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21 ก่อให้เกิดผลดีและปัญหาที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ต่อการดำเนินชีวิตของบุคคลทุกเพศทุกวัย ซึ่งนำไปสู่การแข่งขันและความเห็นแก่ตัวที่เพิ่มขึ้นในสังคม ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมทำให้รายจ่ายสูงกว่ารายรับ การแข่งขันเพื่อความอยู่รอดรุนแรงขึ้น และความเสียสละเพื่อสังคมลดลง นำโชค อุ่นเวียง (2564) ได้กล่าวถึงปัญหาของบุคคลในศตวรรษที่ 21 ว่า โลกในยุคนี้เผชิญกับปัญหาที่ซับซ้อนมากกว่าที่เคยเป็นในอดีต ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ส่วนใหญ่เกิดจากการขาดจิตสำนึกสาธารณะ

การเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคศตวรรษที่ 21 ทำให้รัฐบาลและหน่วยงานต่าง ๆ ตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนาเจตคติและจิตสำนึกให้กับประชาชน โดยเฉพาะเยาวชน เพื่อส่งเสริมความเสียสละและความรับผิดชอบต่อสังคม การมีจิตสาธารณะเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตและลดความเห็นแก่ตัวในสังคม ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2561) ให้ความหมายของจิตสาธารณะว่าเป็นจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม โดยมีความรู้สึกเป็นเจ้าของและมีหน้าที่ดูแลสิ่งที่เป็นสาธารณะ เช่น การดูแลสิ่งแวดล้อมและสาธารณสมบัติ ความสำคัญของจิตสาธารณะอยู่ที่การปลูกฝังให้เยาวชนมีความรับผิดชอบต่อสังคม ตั้งแต่ในครอบครัวจนถึงชุมชน ภีราวิชญ์ ชัยมาลา และ สิริโฉม พิเชษฐบุญเกียรติ (2566) กล่าวว่าจิตสาธารณะเป็นความรับผิดชอบที่เกิดจากภายใน ซึ่งมีคุณธรรมและจริยธรรมเป็นพื้นฐาน ปัญหาต่าง ๆ ในสังคมปัจจุบันส่วนใหญ่เกิดจากการขาดจิตสำนึกสาธารณะ การพัฒนาจิตสาธารณะในเยาวชนจะนำไปสู่การเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพและสามารถสร้างสังคมที่สงบสุขและเจริญรุ่งเรืองต่อไป

จิตสาธารณะเป็นสิ่งที่จะต้องมีในจิตสำนึกของคนไทยทุกคน เนื่องด้วยในปัจจุบันที่โลกกำลังดำเนินไปในโลกแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งเต็มไปด้วยความผันผวนและเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว ปัญหาสำคัญที่โลกเผชิญอยู่ในปัจจุบันที่แก้ไขได้ค่อนข้างยาก คือ ปัญหาด้านความเห็นแก่ตัวและขาดความรับผิดชอบและขาดการเสียสละเพื่อส่วนรวม เป็นต้น ซึ่งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการพัฒนาประเทศต้องแก้ไขโดยเร่งด่วนโดยต้องเริ่มที่การพัฒนาจิตใจที่พร้อมจะเสียสละหรือที่เรียกว่า จิตสาธารณะด้วยแนวทางที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับเยาวชน

1. ความหมายของเยาวชน

นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่า “เยาวชน” ไว้ดังนี้:

ไพศาล ภูไพบูลย์, อังคณา ตติรัตน์, และปนัดดา มีสมบัติงาม (2562): เยาวชนหมายถึงบุคคลในวัยหนุ่มสาวที่มีพลังสำคัญในการร่วมกันเสริมสร้างกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศชาติในอนาคต เยาวชนที่ดีควรตระหนักถึงคุณค่าของตนเองและมีจิตสำนึกในการร่วมแรงร่วมใจ สามัคคี และเสียสละเพื่อส่วนรวม

กาญจนา นาคสกุล (ม.ป.ป.) กล่าวถึง การกำหนดอายุของเยาวชนแตกต่างกันไปเป็นหลายแบบ เช่น โครงการเรือเยาวชน กำหนดอายุเยาวชนไม่เกิน 30 ปี องค์การสหประชาชาติกำหนดอายุ 15 ถึง 25 ปีบริบูรณ์ ศาลแพ่งและพาณิชย์ของไทยกำหนดว่า เยาวชนคือผู้ที่มีอายุเกิน 14 ปีบริบูรณ์แต่ไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ ตรงกับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2552

เมนิลา สุขสูงเนิน และราเชนทร์ นพณัฐวงศกร (2564) กล่าวว่า วัยรุ่นหรือเยาวชนเป็นช่วงวัยที่เชื่อมต่อระหว่างการเป็นเด็กกับการเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ต้องปรับพฤติกรรมจากเด็กให้เป็นแบบผู้ใหญ่ที่สังคมยอมรับ การเป็นเยาวชนจึงไม่ได้หมายถึงการเติบโตทางร่างกายเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการเติบโตทางสังคมภายใต้กรอบวัฒนธรรมของท้องถิ่น

Steinberg (อ้างถึงใน ลลิตา สามารถ, 2561) เยาวชนคือช่วงทศวรรษที่สองของชีวิต ซึ่งนักสังคมศาสตร์ที่ศึกษาวัยรุ่นมักจำแนกออกเป็น 3 ช่วงวัย ได้แก่ วัยรุ่นตอนต้น (อายุ 11-14 ปี) วัยรุ่นตอนกลาง (อายุ 15-18 ปี) และวัยรุ่นตอนปลาย (อายุ 19-20 ปี) ซึ่งเป็นช่วงวัยเริ่มเข้าเรียนในชั้นมัธยมต้น มัธยมปลาย และมหาวิทยาลัย

Erikson (อ้างถึงใน ลลิตา สามารถ, 2561) เสนอว่า เยาวชนเป็นวัยที่มนุษย์พยายามค้นหาตัวตนที่แท้จริง เรียนรู้บทบาทหน้าที่ และพัฒนาความสามารถเฉพาะตัว เพื่อวางแผนชีวิตในอนาคต หากเยาวชน

สามารถค้นพบเอกลักษณ์ของตนเองได้สำเร็จ จะส่งผลให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่รู้จักความสามารถของตนเองและสามารถวางแผนชีวิตได้อย่างเหมาะสม ในทางตรงกันข้าม หากเยาวชนไม่สามารถค้นพบตัวตนได้ อาจเกิดความสับสนในบทบาทและหน้าที่ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการเติบโตในอนาคต

สรุป เยาวชนหมายถึงบุคคลที่มีอายุระหว่าง 14-20 ปี ซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ เยาวชนเป็นช่วงวัยที่ร่างกาย จิตใจ และสติปัญญากำลังเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง และพร้อมที่จะก้าวสู่วัยผู้ใหญ่เพื่อทำหน้าที่เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

2. คุณลักษณะของเยาวชนที่พึงประสงค์

ปัจจุบัน นักวิชาการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนได้กำหนดคุณลักษณะของเด็กและเยาวชนที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ดังนี้:

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560): กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนไทย 8 ประการ ได้แก่ 1.รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2.ซื่อสัตย์สุจริต 3.มีวินัย 4.ใฝ่เรียนรู้ 5.อยู่อย่างพอเพียง 6.มุ่งมั่นในการทำงาน 7.รักความเป็นไทย 8.มีจิตสาธารณะ

ปุญชรัสม์ ธนภูมิศิริพงษ์ (2562): เด็กและเยาวชนที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ควรมีคุณลักษณะ 6 ประการ ได้แก่ การมีความผูกพันในครอบครัว ภาคภูมิใจในความเป็นไทย ทักษะในอาชีพและการดำรงชีวิต การมีสุขภาพแข็งแรง วุฒิภาวะทางอารมณ์ และการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส

สมชาย พิทักษ์วงศ์ (2567): เยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ควรมีคุณลักษณะ 10 ประการ ได้แก่ การมีสายใยผูกพันในครอบครัว สุขภาพดี วัฒนธรรมที่ดีงาม ความสามารถในการสื่อสารมากกว่า 1 ภาษา เคารพสิทธิและหน้าที่ ความสามารถในการปรับตัว และมีทักษะชีวิตที่ดี นอกจากนี้ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2567): เสนอคุณลักษณะของเยาวชนที่พึงประสงค์ 10 ประการ ได้แก่ การมีน้ำใจ ใฝ่สันติ รู้จักสิทธิหน้าที่ ความรับผิดชอบ มีความอดทน สู้งาน การรู้จักคุณค่าของตนเอง และการปรับตัวในกระแสโลกาภิวัตน์

สรุป คุณลักษณะของเด็กและเยาวชนไทยที่พึงประสงค์สามารถจำแนกออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้:

คุณลักษณะทางกาย: ได้แก่ การพึ่งตนเอง มีทักษะการจัดการและบริหาร มีสุขภาพกายใจที่ดี และมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

คุณลักษณะด้านจิตใจ: ได้แก่ ความมีน้ำใจ ความซื่อสัตย์ ความเคารพในสิทธิและเสรีภาพ และความภาคภูมิใจในความเป็นไทย

คุณลักษณะด้านสติปัญญา: ได้แก่ การมีความรู้ความสามารถ การปรับตัวในกระแสโลกาภิวัตน์ และการมีจิตสาธารณะ

แนวคิดเกี่ยวกับจิตสาธารณะ

ความหมายของจิตสาธารณะ

ได้มีผู้ให้ความหมายของคำว่า จิตสาธารณะ (Public Mind) หรือจิตสำนึกสาธารณะหรือจิตอาสาไว้แตกต่างกัน ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2559, น. 57) ได้ให้ความหมายของ จิตสาธารณะว่า การรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ มีความสำนึกและยึดมั่นในระบบคุณธรรม และจริยธรรมที่ดีงาม ละอายต่อสิ่งผิด เน้นความเรียบร้อย ประหยัดและมีความสมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ

ศุภรัตน์ ทองอ่อน (2560, น.15) ให้ความหมายว่า จิตสำนึกสาธารณะ (Public Mind) หมายถึงคุณลักษณะทางจิตใจของบุคคลเกี่ยวกับการมองเห็นคุณค่าหรือการให้คุณค่าแก่การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและ

สิ่งต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งสาธารณะที่ไม่มีผู้ใดผู้หนึ่งเป็นเจ้าของ หรือเป็นสิ่งที่คนในสังคมเป็นเจ้าของร่วมกัน เป็นสิ่งที่สามารถสังเกตเห็นได้จากความรู้สึกนึกคิดหรือการกระทำที่แสดงออกมา

อัญชลี ยิ่งรักพันธ์ (2560, น.12) ให้ความหมายไว้ว่า จิตสาธารณะ หมายถึงความเป็นพลเมืองที่ตื่นรู้ ตระหนักในสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะสร้างสรรค์สังคมส่วนรวมของคนสามัญ พลเมืองที่รุก เรียกร้องการมีส่วนร่วมและต้องการที่จะจัดการดูแลกำหนดชะตากรรมของตนและชุมชน การมีจิตที่คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม มีความรับผิดชอบต่อเรื่องของส่วนรวม มีการใช้สิ่งของส่วนรวมอย่างรับผิดชอบ การถือเป็นหน้าที่ในการดูแลรักษาสมบัติของส่วนรวม มีการแบ่งปันและเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้สมบัติของส่วนรวมนั้นและการไม่ยึดสมบัติของส่วนรวมมาเป็นของตนเองหรือของกลุ่ม

ศิริกมล นนทะภา (2560) ให้ความหมายไว้ว่า จิตสาธารณะ หมายถึงความคิดที่ไม่เห็นแก่ตัว ความตระหนักรู้ของบุคคลถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม มีความปรารถนาที่จะช่วยเหลือช่วยแก้ปัญหาให้แก่ผู้อื่นหรือสังคม ต้องการเข้าไปแก้วิกฤตการณ์ พยายามฉวยโอกาสที่จะช่วยเหลือ อย่างจริงจังและมองโลกในแง่ดีบนพื้นฐานของความเป็นจริงโดยรับรู้ถึงสิทธิควบคู่ไปกับหน้าที่และความรับผิดชอบ สำนึกถึงพลังของตนว่าจะสามารถร่วมแก้ไขปัญหาได้ และลงมือกระทำเพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยการเรียนรู้แลแก้ไขปัญหาร่วมกันกับคนในสังคม

มลธวัฒน์ กิจสวัสดิ์ (2561) กล่าวว่า จิตสาธารณะ หมายถึง การตระหนักถึงหน้าที่ และการยึดผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง มีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของในสิ่งของสาธารณะที่ใช้ ร่วมกัน สามารถทำได้ทันทีโดยไม่มีการวางแผน หรือมีการกำหนดช่วงเวลาที่ชัดเจน ซึ่งแตกต่างจากจิตอาสาที่เป็นการช่วยเหลือผู้อื่นด้วยที่ต้องวางแผนและมีการกำหนดเวลาที่ชัดเจน นอกจากนี้ จิตอาสาไม่ได้รวมถึงการดูและรักษาของส่วนรวม และการตระหนักถึงสิทธิ หน้าที่ของตนเอง แต่เป็นการเน้นการช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ โดยไม่หวังผลตอบแทนเท่านั้น

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2561) ให้ความหมายไว้ว่า จิตสาธารณะ หมายถึง จิตสำนึกเพื่อส่วนรวม เพราะคำว่า “สาธารณะ” คือสิ่งที่มิได้เป็นของผู้หนึ่งผู้ใด จิตสาธารณะจึงเป็นความรู้สึกการเป็นเจ้าของในสิ่งที่เป็นสาธารณะในสิทธิและหน้าที่ที่จะดูแล และบำรุงรักษาร่วมกันเช่น การช่วยกันดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม โดยการทิ้งขยะลงในแหล่งน้ำ การดูแลสาธารณสมบัติ เช่นโทรศัพท์สาธารณะ หลอดไฟฟ้าที่ให้ความสว่างตามถนนหนทาง แม้แต่การประหยัดน้ำประปาหรือไฟฟ้าที่เป็นของส่วนรวม โดยใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่าตลอดจนช่วยกันดูแลรักษา ให้ความช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก หรือ ผู้ที่ร้องขอความช่วยเหลือเท่าที่จะทำได้ตลอดจนร่วมมือกระทำเพื่อไม่ให้เกิดปัญหา หรือช่วยกันแก้ปัญหา แต่ต้องไม่ขัดต่อกฎหมายเพื่อรักษาประโยชน์ส่วนรวม

โดยสรุป จิตสาธารณะ หมายถึง การตระหนักของบุคคลถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ทำให้เกิดความรู้สึก และพฤติกรรมที่กระทำการบางอย่างเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม มีความรับผิดชอบต่อเรื่องของส่วนรวม ถือเป็นหน้าที่ในการดูแลรักษาสมบัติของส่วนรวม มีการใช้สิ่งของส่วนรวมอย่างรับผิดชอบ ไม่ยึดครองของส่วนรวมมาเป็นของตนเอง และเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้ของส่วนรวม

ความสำคัญของจิตสาธารณะ

จิตสาธารณะเป็นการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อส่วนรวม พร้อมที่จะเสียสละอุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม จิตสาธารณะจึงเป็นคุณลักษณะที่สำคัญอย่างหนึ่งในการยกระดับจิตใจของมนุษย์ให้หันมามองถึงประโยชน์ส่วนรวมช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมทั้งร่วมมือกันพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้มีความสงบสุข (ธนิดา ทองมีเหลือ และคณะ, 2560) ดังนั้นถ้าคนในสังคมขาดจิตสาธารณะนอกจากจะมีผลกระทบต่อ

บุคคล ครอบครัว องค์กรแล้ว มีผลกระทบต่อชุมชน ทั้งในระดับประเทศชาติ และระดับโลก

พิมพ์ชนก หงษ์เหาะ และอุไรวรรณ หาญวงค์ (2564) กล่าวว่า ผลกระทบของการที่บุคคลในชุมชนขาดความมีจิตสาธารณะที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนว่า จะทำให้เกิดปัญหาต่างๆแก่ชุมชน เช่น ชุมชนอ่อนแอ ขาดการพัฒนา เพราะต่างคน ต่างอยู่ สภาพชุมชนมีสภาพเช่นไร ก็ยังคงเป็นเช่นนั้น ไม่เกิดการพัฒนาและยิ่งนานไปก็มีแต่เสื่อมทรุดลง อาชญากรรมในชุมชนอยู่ในระดับสูง ขาดศูนย์รวมจิตใจ ขาดผู้นำที่นำไปสู่การแก้ปัญหา เพราะคนในชุมชนมองปัญหาของตัวเองเป็นเรื่องใหญ่ ขาดคนอาสานำพาการพัฒนา เพราะกลัวเสียทรัพย์กลัวเสียเวลา หรือกลัวเป็นที่ครหาจากบุคคลอื่น

ผลกระทบในระดับชาติทำให้เกิดปัญหา คือ เกิดวิกฤตการณ์ภายในประเทศบ่อยครั้งและแก้ปัญหาไม่ได้ อาทิ วิกฤตการณ์เศรษฐกิจ สังคมขาดเสถียรภาพทางการเมือง การชุมนุมขับไล่รัฐบาลหรือผู้นำประเทศ ประเทศชาติอยู่ในสภาพล้าหลัง เนื่องจากขาดพลังของคนในสังคม เมื่อผู้นำประเทศนำมาตรการใดออกมาใช้ก็จะไม่ได้ผล เพราะไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชนประเทศชาติไร้เกียรติ ไร้ศักดิ์ศรี ทำให้ประชาชนในประเทศอื่นมองด้วยสายตาเหยียดหยาม ดูหมิ่นดูแคลนว่าเป็นประเทศด้อยพัฒนา

ผลกระทบในระดับโลกทำให้เกิดปัญหา คือ เกิดการสะสมอาวุธกันระหว่างประเทศ เพราะขาดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน กลัวประเทศอื่นจะโจมตี จึงต้องมีอาวุธที่รุนแรง มีอานุภาพในการทำลายสูงไว้ในครอบครองเพื่อข่มขู่ประเทศอื่น และเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นก็มักมีแนวโน้มในการใช้ความรุนแรงของแสนยานุภาพทางสงครามในการตัดสินปัญหา เกิดการกลั่นแกล้ง แก่งแย่งหรือครอบงำทางการค้าระหว่างประเทศ พยายามทุกวิถีทาง เพื่อให้เกิดการได้เปรียบทางการค้า ทำให้ประเทศด้อยกว่าขาดโอกาสในการพัฒนาประเทศของตน เกิดการรังเกียจเหยียดหยามคนต่างเชื้อชาติ ต่างเผ่าพันธุ์หรือต่างท้องถิ่น มองชนชาติอื่น เผ่าพันธุ์อื่นว่ามีความเจริญหรือมีศักดิ์ศรีด้อยกว่าเชื้อชาติและเผ่าพันธุ์ของตนเอง ดูถูกหรือเป็นปฏิปักษ์ต่อชาติอื่น

จากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่า จิตสาธารณะมีความสำคัญอย่างยิ่งกับการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในสังคม เพราะจิตสาธารณะจะช่วยส่งเสริมให้เกิดความรัก สมัครสมานสามัคคีกันของบุคคลในสังคม ส่งผลต่อความผูกพัน ความภาคภูมิใจและความเป็นเจ้าของทรัพย์สมบัติตลอดจนวัฒนธรรมอันดีงามของสังคมที่ตนเป็นสมาชิก กันของบุคคลในสังคม เกิดความรักและผูกพันธ์ต่อสังคมและชุมชนของตนเองอย่างแท้จริง

องค์ประกอบของจิตสาธารณะ

องค์ประกอบของจิตสาธารณะมีลักษณะที่แตกต่างกันตามลักษณะของกลุ่มและช่วงวัยในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยมีผู้แบ่งองค์ประกอบของจิตสาธารณะไว้ ดังนี้

อนุพนธ์ คำปัน และคณะ (2560) กล่าวว่า จิตสาธารณะ ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ร่วมกันตระหนักถึงปัญหาที่ เกิดขึ้น, ความรัก ความเอื้ออาทรและความสามัคคี, การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคมความรับผิดชอบต่อสาธารณะ,การยกย่องและให้เกียรติผู้อื่น,การมีมาตรฐานในการปฏิบัติงาน, การติดต่อสื่อสารอย่างต่อเนื่องและเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือ, การมีองค์ความรู้และความ สามารถในการแสวงหาความรู้ สอดคล้องกับชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2561) กล่าวถึงการรักษาของส่วนรวม การทำหน้าที่เพื่อส่วนรวม และการเคารพสิทธิของส่วนรวม

นอกจากนี้ อัญชลี ยิ่งรักพันธ์ (2560) เน้นสามด้านของจิตสาธารณะ: จิตสำนึกเกี่ยวกับตนเอง ผู้อื่นและสังคม และวิทยพัฒนท สีหา (2561) เพิ่มด้านการช่วยเหลือ การมีเหตุผล การมองโลกในแง่ดี และการมีระเบียบวินัย นอกจากนี้เจษฎา หนูรุน (2561) เน้นการดูแลรักษาทรัพย์สินส่วนรวม และการเคารพสิทธิในขณะที่เหวง โตจิราการ (2564) ได้กล่าวถึงจิตสาธารณะที่สนับสนุนผู้อื่น ลดอำนาจกิเลส และมุ่งมั่นในสังคม

สรุป องค์ประกอบของคุณลักษณะด้านมีจิตสาธารณะควรประกอบด้วยคุณลักษณะ ที่สำคัญ คือ 1) คุณลักษณะด้านจิตสาธารณะต่อตนเอง หมายถึง การประพฤติตัวให้เหมาะสม เว้นการกระทำที่ก่อให้เกิดความ

เสื่อมเสีย เป็นจิตสำนึกเพื่อพัฒนาตนเอง ทำให้ตนเองเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น การมีความรับผิดชอบของนักศึกษาในด้านต่าง ๆ เช่น มีความประหยัดรู้จักความพอดี ตรงเวลา สามารถพึ่งพาตนเองได้ฯลฯ เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบและเกิดความเสียหายต่อส่วนรวม 2) คุณลักษณะด้านจิตสาธารณะต่อครอบครัว หมายถึง การแสดงออกในทางที่ดีเกี่ยวกับครอบครัว มีการทำกิจกรรมในครอบครัว มีการเห็นอกเห็นใจช่วยเหลือเกื้อกูลกันและเชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ปกครอง พ่อแม่ ญาติพี่น้อง ยึดถือแบบอย่าง คุณธรรม จริยธรรมที่ดีจากพ่อแม่ผู้ปกครองและ หลักธรรมสอนของพระพุทธศาสนาเป็นจิตสำนึกของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัว และ 3) คุณลักษณะด้านจิตสาธารณะต่อสังคม หมายถึง การแสดงอออกถึงการดูแลช่วยเหลือ รักษาสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งของสาธารณะสมบัติ ให้ความเคารพในสิทธิซึ่งกันและกัน เห็นคุณค่าหรือการให้คุณค่าแก่การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เคารพกฎระเบียบของสังคม การปฏิบัติตนตามกฎหมายบ้านเมือง การปฏิบัติตนตามวัฒนธรรม ประเพณีที่มีอยู่ในสังคม ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม รวมถึงความสำคัญในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นเป็นกลุ่มเดียวกันและที่สำคัญคือการตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการมีคุณธรรม จริยธรรม

แนวทางการปลูกฝังความมีจิตสาธารณะสำหรับเยาวชน

จิตสาธารณะมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศชาติในยุคปัจจุบันเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งจำเป็นต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นในจิตสำนึกของเยาวชนไทยอย่างแท้จริง เพื่อให้เยาวชนไทยมีจิตสำนึกในความเสียสละต่อส่วนรวมให้มากขึ้นและให้มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเจริญเติบโตของร่างกาย จิตใจและสติปัญญา ซึ่งนักวิชาการได้เสนอแนวทางการส่งเสริมและปลูกฝังจิตสำนึกในความมีจิตสาธารณะสำหรับเยาวชนไทย ดังนี้

ปภัส ฉัตรยาลักษณ์ และ จุฑารัตน์ เปลวทอง (2563) เสนอแนวทางพัฒนาจิตสาธารณะสำหรับเยาวชนไทย ดังนี้: 1) สร้างความคิดเชิงบวก เน้นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน 2) ยึดหลักธรรม/คุณธรรมในการดำเนินชีวิต เช่น หลักพอเพียง การสงเคราะห์ และความเอื้ออาทร เพื่อสร้างจิตสาธารณะที่เอื้อเฟื้อและเป็นกัลยาณมิตรต่อส่วนรวม 3) ทำกิจกรรมที่ส่งเสริมจิตสาธารณะ เช่น ปลูกป่า รีไซเคิล และใช้จักรยานแทนยานพาหนะ และ ดุษฎี มัชฌิมาภิโร (2565) ระบุว่า จิตสาธารณะมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของประเทศ โดยเสนอแนวทางพัฒนาเยาวชนไทย 3 ขั้นตอน: 1) สร้างแรงจูงใจให้เข้าใจและเห็นคุณค่าของจิตสาธารณะ 2) จัดกิจกรรมเพื่อให้เยาวชนเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง 3) ปลูกฝังความยั่งยืนโดยสนับสนุนจากครอบครัวและชุมชน นอกจากนี้ วิเชียร ทองน้อย (2567) เสนอแนวทางปลูกฝังจิตสาธารณะให้เด็กและเยาวชน ได้แก่ 1) ฝึกระเบียบวินัยและความรับผิดชอบ 2) ใช้สิ่งของร่วมกันและดูแลทรัพย์สมบัติส่วนรวม 3) ฝึกปฏิบัติจริงให้เกิดเป็นนิสัย 4) สร้างตัวอย่างที่ดี 5) ร่วมมือกับโรงเรียนและครอบครัวในการปลูกฝังจิตสาธารณะเพื่อสร้างสรรค์สังคมที่ดี

จากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่าแนวทางในการพัฒนาและปลูกฝังความมีจิตสาธารณะสำหรับเยาวชนไทย ได้แก่ 1) การกระตุ้นจิตสำนึกจิตสาธารณะ ได้แก่ การสร้างความคิดเชิงบวกเกี่ยวกับการมีจิตสาธารณะด้วยการนำเสนอผลดีที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติเป็นผู้มีจิตสาธารณะด้วยการให้เห็นผลที่เกิดขึ้นต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติและโลกด้วยสื่อ แหล่งเรียนรู้ สถานการณ์จำลองและสถานการณ์จริง 2) การให้เยาชนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมจิตสาธารณะที่สอดคล้องเหมาะสมกับวัย ความถนัดและความต้องการของเยาวชนอย่างแท้จริง หรือให้เด็กและเยาวชนได้วางแผนกำหนดกิจกรรม หรือโครงการที่ต้องใช้ความเสียสละร่วมกัน และลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามที่วางแผนไว้โดยมีผู้ใหญ่หรือครูเป็นผู้คอยให้คำปรึกษาหารืออย่างใกล้ชิด และ 3) การให้เด็กและเยาวชนได้ร่วมกันประเมินผลความสำเร็จหรือผลลัพธ์ที่ได้จากการปฏิบัติกิจกรรมสาธารณะ ร่วมกันวิพากษ์ข้อดีและข้อจำกัดของการดำเนินการเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติกิจกรรมสาธารณะในครั้งต่อไป เป็นต้น

บทสรุปผู้บริหาร

การเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 นำมาซึ่งความเจริญรุ่งเรืองในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีพร้อมกับปัญหาต่าง ๆ มากมาย ผลกระทบจากปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจนคือสภาพ การแก่งแย่งแข่งขันกันของผู้คนเพื่อการอยู่รอดในท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งนำมาสู่ความเห็นแก่ตัวไม่มีจิตสำนึก ความรับผิดชอบ หรือการปฏิบัติตนในการเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวมตามมาก่อให้เกิดปัญหาอีกนานัปการต่อสาธารณะชน ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลต่อวิถีชีวิตของคนทั่วไปรวมถึงเยาวชนที่เป็นกำลังสำคัญของชาติบ้านเมืองตามมา อย่างไรก็ดีในสภาวะของความผันผวนที่เกิดขึ้นนี้ทำให้ประเทศชาติต้องการบุคคลโดยเฉพาะเยาวชนที่มีคุณลักษณะของความเสียสละต่อส่วนรวมที่เรียกว่าความมีจิตสาธารณะ ซึ่งจิตสาธารณะมีความสำคัญอย่างยิ่งกับการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในสังคม เพราะจิตสาธารณะจะช่วยส่งเสริมให้เกิดความรัก สมัครสมานสามัคคีกันของบุคคลในสังคม ส่งผลต่อความผูกพัน ความภาคภูมิใจและความเป็นเจ้าของทรัพย์สมบัติตลอดจนวัฒนธรรมอันดีงามของสังคมที่ตนเป็นสมาชิก กันของบุคคลในสังคม เกิดความรักและผูกพันธ์ต่อสังคมและชุมชนของตนเองอย่างแท้จริง โดยการส่งเสริมให้เกิดขึ้นในจิตสำนึกของเยาวชนอย่างยั่งยืน ซึ่งมีแนวทางสำคัญในการให้การส่งเสริม คือ 1) การกระตุ้นจิตสำนึกจิตสาธารณะโดนการสร้างความคิดเชิงบวกเกี่ยวกับการมีจิตสาธารณะ โดยให้เด็กและเยาวชนได้ตระหนักถึงผลของการมีจิตสาธารณะที่เกิดขึ้นต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติและโลกโดยใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ และกระบวนการนำเสนอที่มีประสิทธิภาะ เช่น การใช้สถานการณ์จำลองและสถานการณ์จริงตามความเหมาะสม 2) การปฏิบัติกิจกรรมจิตสาธารณะที่สอดคล้องเหมาะสมกับวัย ความถนัด ความสนใจและความต้องการของเยาวชน โดยให้เยาวชนได้วางแผนกำหนดกิจกรรม หรือโครงการที่ต้องใช้ความเสียสละร่วมกัน และลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามที่วางแผนไว้โดยมีผู้ใหญ่หรือครูเป็นผู้คอยให้คำปรึกษาหารืออย่างใกล้ชิด และ 3) การให้เยาวชนได้ร่วมกันประเมินผลความสำเร็จหรือผลลัพธ์ที่ได้จากการปฏิบัติกิจกรรมสาธารณะ ตลอดจนร่วมกันวิพากษ์ข้อดีและข้อจำกัดของการดำเนินการเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติกิจกรรมสาธารณะในให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยที่เมื่อสามารถปลูกฝังคุณลักษณะของการมีจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นในจิตสำนึกของเยาวชนได้อย่างสมบูรณ์แล้วย่อมที่จะส่งผลให้เด็กและเยาวชนไทยมีความเสียสละต่อตนเอง สังคมและชาติบ้านเมืองอย่างเต็มใจและเป็นไปอย่างยั่งยืนในที่สุด

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2567). *คุณลักษณะและตัวชี้วัดต่อปัญหาเด็กและเยาวชนไทย.* สืบค้นจาก:https://www.dla.go.th/work/e_book/eb1/stan15/p2.pdf. .

กาญจนา นาคสกุล. (ม.ป.ป.). *การกำหนดอายุเยาวชน.* สืบค้นจากhttp://legacy.orst.go.th/?knowledges

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2564). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กร***.** สืบค้นจาก http://www.ifd.or.th

เจษฎา หนูรุ่น. (2561). *ปัจจัยจิตลักษณะที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสาธิตในสังกัดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

ชัยวัฒน์ สุธิรัตน์. (2561). *80 นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.* กรุงเทพฯ: ดวงกมล.

ดุษฎี มัชฌิมาภิโร. (2565). *การพัฒนาจิตสาธารณะสำหรับเยาวชนไทย.* สกลนคร :สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ธนิดา ทองมีเหลือ และคณะ. (2560). ปัจจัยทางจิตสังคมที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนิสิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*, 13(1), 92-103.

นำโชค อุ่นเวียง. (2564). *ศรัทธาและปัญญาในพระพุทธศาสนา.* สืบค้นจาก https://www.trueplookpanya.com/ learning/detail/34752.2567.

ปภัส ฉัตรยาลักษณ์ และ จุฑารัตน์ เปลวทอง. (2563). รูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบ Active Learning สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่,* 11(2, กรกฎาคม – ธันวาคม 2563)

ปุญชรัสม์ ธนภูมิศิริพงษ์. (2562). *วันเยาวชนแห่งชาติ.* สืบค้นจาก https://www.ubu.ac.th/web/student/news/17012/

พิมพ์ชนก หงษ์เหาะ และอุไรวรรณ หาญวงค์. (2564). การพัฒนาการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์.*, 21(4, ตุลาคม – ธันวาคม 2564)

ไพศาล ภู่ไพบูลย์ อังคณา ตติรัตน์ และปนัดดา มีสมบัติงาม.(2562). *หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ม.1.* (พิมพ์ครั้งที่ 1) กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.

มนูญพงศ์ ชัยพันธุ์, อนุสรณ์ นามประดิษฐ์ และสุดใจ เขียนภักดี. (2565). จิตสาธารณะกับวิถีชีวิตของบุคคลในยุคศตวรรษที่ 21.*วารสารวิชาการสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ*, *8*(2, กรกฎาคม - ธันวาคม 2565).

มลธวัฒน์ กิจสวัสดิ์. (2561). *การพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนักบุญเปโตร.* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

มูลนิธิยุวพัฒน์. (2565). *เพราะเด็กคืออนาคตของชาติ.* สืบค้นจาก https://www.yuvabadhanafoundation.org/th/home/

เมนิลา สุขสูงเนิน และราเชนทร์ นพณัฐวงศกร. (2564). ความเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมสภาเด็กและเยาวชนเขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์*, *21*(2, เมษายน - มิถุนายน 2564)

ราวิชญ์ ชัยมาลา และสิริโฉม พิเชษฐบุญเกียรติ. (2566). รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิตของนักศึกษาโครงการโรงเรียนในโรงงานมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา. *วารสาร มจร เพชรบุรีปริทรรศน์, 6*(2, กรกฎาคม – ธันวาคม 2566).

โรงพยาบาลบุรีรัมย์. (2564). *วันเยาวชนแห่งชาติ 2564.* สืบค้นจาก https://brh.moph.go.th/index.php/2019-02-27-04-12-21/553-2564-4.

ลลิตา สามารถ. (2561). *พฤติกรรมความรุนแรงของเยาวชนในพื้นที่ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี.* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา)

วิเชียร ทองน้อย. (2567). *ส่งเสริมให้ลูกมีจิตสาธารณะได้อย่างไร.* สืบค้นจาก https://www.gotoknow.org/posts/536069.

วิทยพัฒนท สีหา. (2561). *ปัจจัยที่สัมพันธ์กับจิตสาธารณะของนิสิตระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม.* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม)

ศิริกมล นนทะภา. (2560). *แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1.* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม)

ศุภรัตน์ ทองอ่อน. (2560). *การศึกษาเปรียบเทียบจิตสำนึกสาธารณะในการอนุรักษ์ทรัพยากรของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปี ที่ 3 และปี ที่ 6 ในจังหวัดปราจีนบุรี ที่มีระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่างกัน.* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

สมชาย พิทักษ์วงศ์. (2567). *คุณลักษณะของเด็กและเยาวชนไทยที่พึงประสงค์.* สุพรรณบุรี: โรงเรียนอู่ทอง.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *แนวทางการพัฒนา วัดและประเมินผล คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551***.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ไสว ภู่ทับทิม. (2554). *จิตสาธารณะ: คุณลักษณะของเด็กไทยที่พึงประสงค์.* สืบค้นจาก http://km.spnl.net.

เหวง โตจิราการ. (2564). *“จุดประกาย...คีต (ดนตรี) เพื่อจิตสาธารณะ.”* [ระบบออนไลน์]. สืบค้นจาก http://www.9dern.com/rsa/view.php?id=110 (13 ธันวาคม 2564).

องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยไร่. (2567). *จิตสาธารณะคืออะไร.* สืบค้นจาก:http://huayrai.go.th/index.php?op=articlecenter_detail&art_id=1528&id=9714.

อนุพนธ์ คำปัน และคณะ. (2560). การศึกษาองค์ประกอบของจิตสาธารณะของนิสิตนักศึกษา ใน สถาบันอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,* 18 (มกราคม-ธันวาคม 2560).

อัญชลี ยิ่งรักพันธุ์. (2560)**.** *ผลการใช้สถานการณ์จำลองผสานกับเทคนิคการประเมินผลจากสภาพจริงเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5***.** (วิทยานิพนธ์ปริญญานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ